

Euskal idazleak Madrilen

JOAN MARI TORREALDAI

ABENDUAREN 24eko arratsaldean, izulitxo bat egitera atera nintzen mendira, irriti eta gutxi. Elkartzetarako interesa eduki zezakeela eta *Radio Euskadi (la radio de aquí)* jarri nuen. Juan Jose Lanz, beka batekin Euskal Herriko erdal idazleak azterten ari omen dena Madrilen, eta Alvaro Bermejo idazle donostiar sarrituenetakoa batean elkartzetazten zituen kazetariak.

Euskal Herriko kultura bakarra omen da. euskaraz zein erdaraz mamitu: Eusko Jaurritzak kulturaren lekuan euskara bultzatzen omen du, erdal idazleak zokoratuko omen daude Euskal Herrian... Deus herriek ez. Gauza berak esaten dituzte beti. Nik ez nekienik ere esan zuten, Madrilen ere bigarren mailakoak omen dira Euskal Herriko erdal idazleak. Madrilero zirkulu literario eta editorialetan fama eta arrakasta euskal idazleek omen dute. Euskaraz idazteagatik omen da hori, eta ez lanaren baliogatik, zirkulu horietan inorkok ez bait daki euskaraz. Itzuli eta gero konturatzen omen dira euskal idazlearen tamaina ez dela hainbestekoa. Bernardo Atxaga bera ere zer da, ba? Idazle ona, baina ez besterik. Atxagaren arrakasta aztertzea sikiatria sozialari omen dagokio, ez literaturaren soziologiari. Sikiatria sozialak kasu hori baino gehiago esplikatuko beharko lukeelakoan nago ni. Adibidez, zenbait erdal idazleren agresibitatea, ospina, erremina, euskal idazleekiko. Haien esanetan, euskal idazleak erraztasuna besterik ez dute: Eusko Jaurritzak, bertoko argitaletxeetan, eta orain Madrilen. Bermejo eta beste badakite, orduan, zer egin: euskaraz idatzi eta kitto.

Errepuierre

JOSE MARI VELEZ DE MENDIZABAL

ZORIONEKO UAkoentzat, Araban euskararekin zerikusirik bakarra izan dezakeen herrikan jao nintzen. Erdaldun jaiotz eta hazi ere.

UAKoen gisako giza-espezimen batzuek horrela behartu nindutela. Ama—duten esnean ondortu ez zitzauden euskal nortasuna esne txartez neregatzen ahalegindu naiz, beste asko bezala. UAKoen pareko diren hainbat eta hainbatek denetarik hesi oztapatzaile jarri dirugunien arren. Arabako herri batzuetan ohiutara zahar bati eutsi diote, dela urte gutxi arte. Abenduko azken ilunabarrean, hamabi hilaibetean zehar etxetan piluturiko gauza zaharrak erretzen diren, herriko plazan. *Errepuierre* esaten zioten usadio hori *«urtari ipurdia erretzen»*, alegia. Sutazaren inguruan kanta eta dantzak aritzen ziren gaiteak, su garbitzaileak errants bilakaturiko traste zahar baxei, herri eta hobeek jarrai ziezaietela eskatzen zutelarik.

Eguberria zorianetako telefonoz deitu ninduen Xabier Mendiaga lagunak adierazten zidanez, berarentzat, 1992ari begira, aski izango litzaieke nor bere lanari duntasun apur batez lotuko baitzaito: euskal politikoak ausartagoak azaldu, gero eta kontentziago gutxiagoz egiten zaigun erasoaren aurrean; intelektualaik, planteamendu sakonagoak piztu, pikutara joaten ari zaigun gizarte honi bestelako konpromizeak helarazteko; idazle eta gainerako sortzaileok, kritikoagoak gerta gaitzelara, ale eta lastoa bereizteko; euskaldunok, orohar, zintzoago ki euts genezaten izenari. Ez da erronka makala!

EL MUNDO

Zakurrak hankutsik

Hemen dugu espero genduen urtea. Hemen da zorieneko 1992, eta... zakurrak hankutsik jarraitzen dute. Olinpiadak ospatuko dira eta Expo—zubi bat edo beste erori eta itsauntzi zenbait urperatu arren—guztionez ikusgarri gertatuko da. Europa hemen dugu baina ez du inork nahi gure buririk eta paperik. Ez dugu zer saldurik eta gutzia saildu ahal izango digute. Langabeziak berein dirau eta gure ekonomia ezin okerrago dabil. ETAk ez badu gehiago hitzen, nola asmatzen ez duelako da. Nahi duena esan dezake Fukuyamak baina supitoki gure gorpuzta biluziaz eta inoiztasiaz jabetzen garenaren denboran galdurik sentitzen gara.

LUIS HARANBURU ALTUNA

EL CORREO ESPAÑOL

Barandiaranen oinordetza

Barandiaranek bere herriari eta ama hizkuntzari zion maitasuna zitalki erabili dute aberriarabazaleek. Ez dut gogoratzen Jose Mielen imajina tristemagorik —orain prentsa abertzaleak oparo zabaldua—, sotana

HEMEROTEKA

gainean Korrikako kamiseta jantzita, eskuan tirabira zibilarren lekukoa zerramaneko hura baino. Bitxia bada ere, oso gutxi edo batere ez da gogorazari bere bizitzako unerik bikaina: euskal telebistan egin zuen kondena publikoa ETArek biontizia hiltzailearen aurka. Ahots tinkoarekin, giza-kiak materia kosmikoz gain, arima begetatiboa, zentzuzkoa eta arrazoi-namenduzkoa baduela dioten argudio eskolastikoak baliatuz, On Joxe Miel Barandiaranen Euskadiko askatasunaren alde borrokatzen dituela esanzen heriotza banatzen duten hiltzaile fanatikoei legitimitate oro ukatu zien.

JON JUARISTI

«Eskerrik asko empletzagatik. Nola deitu behar zaitut bimeidiki aurrera?». «Majestade, besterik gabe». Boti nukierra.

FERRERES / LA VANGUARDIA

Enbata

Hileta Ataunen

Goazen garbikiago mintzatzera. «Egunkaria»-ri, «Euskadieren izenean», dirulaguntza ukatzen dioten tradore berberak, zer debru egiten zuten atzo «Sara»-ko inguruetan? Euskal kulturaren aldeko ahalegin miresgarria den UEU itozten saiatzen direnak, zer debru ari ziren Ataunen aseburu honetan? Euskal eskola Rekalde eta Buesa antieuskaldun eskuetan jarri dutenak, soberan zeuden Ataunen; gure begi-nirik adina maite dugun hizkuntza nazionala urdeen bazka bihurtu baitute behin eta

berri. Putre horiei ohea behin eta berriz prestatu dieten saldudek, ez zuten atzo Ataunen ezer onik egiten. Gauza bakar bat bilatzen zuten paraje haietan: gure herri xehea gezurtatzea. (...)

Ataunen berriro ere mamitu den fartsari, hitz batez, amaiera eman behar zaio. Buesari gure eskolen eta irakaskuntza osoaren geroz erregalatu diotenek, txistu eta ttu egiten dute On Joxe Mielen katabuan.

TXILLARDEGI

SUD OUEST

Zalantzak

FIS alderdiko islamiar gehienek

baieztatu egin dute 1990eko ekaineko udal hauteskundeetako beren botoa. (...) Hain zuzen ere, botoa FIS alderdiari eman dioten aljeriarrek, al diz, gurea baino askoz gailenago dagoen gizartearen promesa ikusten dute bertan. Eta askok beren herriak benetako oreak asimilatatzeko Islamean baino ez duela aurkituko penstasuten dute. (...)

Oraingoz, botereak egoera ez menperatzeko arriskua dago. (...) Marokoko eta Tunisiako izurriari dioten adina beldur diote integrismoari eta ez dute geratu nahi ezer egin gabe. Eta noiz arte emango du amore Aljeriako armadak, bere burua legalizatzen duen horrek? Aljeriak, benetan, eza duguten ez den lekura eman du pausua.

PAUL MEUNIER

ZUZENDARIARI

Aitaxo eta amatxo belodromoan

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketan ipini diren gaien inguruan ezin gara ezer esan gabe isilik egon.

Ez ditugu kontatu baina nazkatuta geratu gara hango *aita-seme, ama-alaba, aita-alaba, eta ama-seme*ekin.

Gehiegikeria nabaria iruditzen zaigu gai horien ugaritasun-gehiegia, gure iritziz, gure gizarteko harremanak eta hizketarako gai direnak famili girokoak baino zabalagoak dira eta tekla hori gehiegi erabiltzearekin desahaiatuta dagoela esan nahi dugu.

Imajinaziorik ezaren goimuga «alaba platera garbitzen hasi» denekoak jo du. Lan horietan aita hasi izan balitz, agian, nobedade izan zitekeen, baina alaba izateak zer nobedade dakar eta zer irtenbide uzten dio bertsolariari harro aipatutako giroan jarraitu besterik?

Bertsolariak erabat lotuta egoten dira honelako egun batean eta gai gutxiak nahi duten aldera bidera ditzaketela esateak ez du balio.

Garzelako gaian ere «amatxo», «muku» eta «mal-kotik» ez gara itren.

Emakumeen ikuspuntutik ere ezin ezer esari gabe egon. Emakumearen inguruko gaiak

ez dira batere delikatuak izan, baina bertsolarien erantzunak ere irain hutsak izan dira. Entzutearen entzutez, normalak iruditu arren, ez dira batere onargarriak.

Alderdi zaldatu arren, bertsogaietan jarraituz, ez dugu ulertzen zergatik ipintzen diren gai-papereak justu-justu. Leihakideen ikuspuntu psikologikotik begiratuta, ez litzateke inori aukera bat egitea ukatu behar, edo zer gertatzen da bada, puntuariatzaleek ez dutela bizpahiru puntu gehiago ipintzeko balentziarik?

Honelako saio batek mjezei bezala, poz handiz jakin genuen Martxel eta Laxaroren artean egingo zutela gaia emateko lana. Baina Martxelik hutsaren hurrengo lana egin behar izan du eta Laxarok lan «serioa». Zergatik ez dute imajinazio pixka baeekin jokatu lan gutzia bien artean banatu, emakumea sekretari lana egitera mugatu gabe?

Kategoria honetako saio baten antzeko beste hurrengo baterako, edo gai-prestatzailek ikastaro trinko eta sakon batek pasatzen dira, edo, agian, errazago, imajinazio gehixegokoak aukeratzen dira.

Idazten hasi gabela aprobetxatuz, esan behar da antolamendua oso ondo egin izan dela, larrialdietarako itereko izan ezik. Irteera horietan bi kontainer handi eta ETBko furgoneta bat bati zeuden. Ha-

mar mila lagun bildurik dagoen toki batean okerrera penisatuta egon behar du, ez bait da ezer gertatzen ezer pasa arte.

Nerbiarik gabe baina bero-beroa idazten ditugu gauzak txapelketa honen balantzea jasoko duen karpeta itxi aurretik. Ondo izan!

HAMABI BERTSOZALE Zarautz (Gipuzkoa)

Fresnes-eko espexetik

Hau idazten duen honek, Xabier Aituxa gazteari zera jakinarazi nahi dio: Nire lehen eta azken ikastaro «militarra». EGiko militante nintzelarik alderdiak eratu-tako hartan izan nintzela. Alegia, PNVk aniolatutakoan, Hain zuzen, *independen-tziarako* ikastaro «militarra» zena.

Noski, 25 urte igaro dira harrez geroztik eta halere, ni independen-tziagatik prest naizu azak jateko ere. Aurreko izpiritu berberak bultzatzen, bainan gaur ere aurrera.

Ikastaro militarrez ez zenuelakoan ezer jakingo eta xehetasun garrantzitsuak delakoan idatzi dizut.

XANTI ARROZPIDE Fresnes (Val-de-Marne)

PERSONAIA

Inaki Otaegi 'Gibitegi'

Gibitegiok seme bikaina naiz agurtu beharrean hari handitan bigarren zaude sasoiari ta indarrean zenbat izardi zenbat alegin hor garaje bazterrean bisitarren bat egingo zuen inoiz zure bizkarrean ametsa egi bihur dadila publikoaren aurrean

ANJEL LARRAÑAGA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria: MARTIN UGALDE
Kontseilu Editorialeko Lehendakaria: JOAN MARI TORREALDAI
Kontseilari Ordezkarria: JOXE MIEL ZUMALABE
Gereentea: INMA GOMILA

Zuzendaria: PELLO ZUBIRIA
Zuzendariordeak: NEREA AZURMENDI, LUZIAN ETXEZABARRITA, JNASKI URUA
Publizitatea: KORNELIO ROTETA

Bazterde Patekidea, 72564 E. Lege Gordailua: 55.809/90.

HELBIDEAK
Erredakzio eta Tailerra: ANTZA S.A. Industriaidea 01-02 Fabilitok / 20.160 Lasare-Oria / ☎ 37 15 45 / Faka: 36 84 93
Publizitate eta Administrazioa: Anso Jakituna, 16-1 / 20.010 Donostia / ☎ 46 90 22 / Faka: 45 59 57
Arabak: San Antonio, 20-1 ezker / 01005 Gasteiz / ☎ 23 38 72 / Faka: 23 38 73
Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13 esk. / (Irindzi dorrea) / 31011 Iruña / ☎ 17 80 78 79 / Faka: 17 80 77
Bizkaia: Barroeta Aldamar, 2-Leskuma / 48002 Bilbo / ☎ 423 90 62 / Faka: 423 94 60
Lapurd / Nafarroa Behera / Zuberoa: 2, Galperia kate / 64100 Baiona / ☎ 59 59 35 75 / Faka: 59 25 75 11